

Становище на Комитета на регионите относно „Космическа програма на Европейския съюз и Агенцията на Европейския съюз за космическата програма“

(2019/C 86/20)

Докладчик: Andres JAADLA (ET/АЛДЕ), член на Градския съвет на Раквере**Отправен документ:** Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на космическа програма на Съюза и на Агенция на Европейския съюз за космическата програма и за отмяна на регламенти (ЕС) № 912/2010, (ЕС) № 1285/2013 и (ЕС) № 377/2014 и на Решение 541/2014/ЕС

COM(2018) 447 final

ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕПОРЪКИ

ЕВРОПЕЙСКИЯТ КОМИТЕТ НА РЕГИОНИТЕ

1. признава значението на космическото пространство като базова технология, подкрепяща много политики на ЕС в области като решения за интелигентните градове, селското стопанство, околната среда, климата, намаляването на риска от бедствия и реакцията при тяхното възникване, сигурността, териториалното устройство и други; и подчертава предлаганите чрез достъп до висококачествени и актуални данни възможности за настоящи и бъдещи нужди, повишаване на европейската конкурентоспособност, предоставяне на широки социално-икономически ползи и подобряване на европейската сигурност;
2. подкрепя визията на Европейската комисия за космическата стратегия на ЕС и нейното изпълнение чрез създаването на космическата програма на ЕС. Единната и интегрирана космическа програма ще допринесе за увеличаване на полезните взаимодействия между нейните компоненти, ефикасност и ефективност;
3. смята, че обединяването на дейностите на ЕС в областта на космическото пространство в един регламент осигурява съгласувана рамка и по-голяма видимост в тази стратегическа област;
4. разглежда тази реформа на космическата политика на ЕС като възможност действително „да се отвори клубът“ и да се позволи на широк кръг от области да се възползват от космически дейности, за съществуващи и нови дейности;
5. отбелязва, че използването на полезните взаимодействия между енергетиката и въпросите, свързани с космоса, е важно за правилното прилагане на енергийната политика на ЕС. Местните и регионалните власти стават все по-активни в енергийния сектор и е необходимо да се насърчават такива области като координирането на енергийната инфраструктура посредством използването на сателитна технология;
6. призовава Европейската комисия да разясни допълнително и да разгледа концепцията и създаването на платформи за космическото пространство и партньорства за иновации, по-конкретно относно финансовите и управленските отговорности на различните участници, и подчертава, че такива инициативи могат да бъдат от особено значение за регионите, включително включващите повече от една държава членка;
7. призовава Европейската комисия да добави по-ясни предложения за по-широко използване на данните и технологиите за наблюдение на Земята от националните, регионалните и местните органи, малките и средни предприятия, учените, изследователите, специалните мрежи за разпространение на данни от „Коперник“, за да бъдат в състояние и да имат възможността да превръщат данните в информация, която да бъде от полза за гражданите;
8. признава, че насърчването по цялата верига на доставки на възможно най-широкото и най-отворено участие на стартиращи предприятия, нови участници, малки и средни предприятия, други икономически оператори и местни и регионални власти, включително изискването за използване на подизпълнители от страна на оферентите, е споменато в предложението, но би желал по-голяма яснота относно това как космическата програма предлага да подпомага първоначалната инвестиция за тези местни и регионални власти при въвеждането на използването на спътникови данни, за да се гарантира, че те изпълняват своите отговорности, когато се сблъскат с технически, финансови пречки или пречки, свързани с експертни познания и опит;

9. смята, че в регламента следва да се обясни по-добре как ЕС възнамерява да третира търговските субекти в космическото пространство, за да се подкрепи европейската промишленост в сектор, който в много отношения е специфичен поради своя концентриран характер, възможност за двойна употреба, високи бариери пред влизането заради големите първоначални инвестиции и свързани фактори, и смята, че следва да бъдат засилени разпоредбите за това как да се гарантира независим достъп до космическото пространство;

10. подчертава, че акцентът в предложението върху процедурите на управление за сътрудничество между Европейския съюз, Агенцията на Европейския съюз за космическата програма, държавите членки и Европейската космическа агенция следва да гарантира, че няма дублиране на дейности и структури в резултат на разрастването на новата агенция. Еventуално прехвърляне на допълнителни задачи върху новата агенция не бива да се извършва единствено от Комисията, а само в съгласие с Европейския парламент и Съвета;

11. приветства увеличеното финансиране за космическата програма, за да се осигури продължаването и по-нататъшното развитие на водещите европейски космически програми „Коперник“, „Галилео“ и EGNOS, като се добавят и две нови инициативи, а именно КНП и GOVSATCOM;

12. изразява съжаление във връзка с липсата на специално разпределено финансиране за космически изследвания в „Хоризонт Европа“, тъй като то би могло да осигури повече стимули и сигурност за европейската промишленост да се развива по-нататък в този сектор и да се гарантират възможно най-добрите полезни взаимодействия между сектора и научните изследвания.

Общи бележки и анализ

13. На 26 октомври 2016 г. Европейската комисия прие съобщението „Космическа стратегия за Европа“. Целта на космическата стратегия е да се определи цялостната стратегическа визия за дейностите на Съюза в космическото пространство, като същевременно се гарантира подходящо координиране и взаимно допълване с дейностите, осъществявани от държавите членки и Европейската космическа агенция (ЕКА). В проекта за регламент се доразвиват целите на Космическата стратегия за Европа, като се добавят специфични мерки за укрепване на съществуващите програми, създаване на нови и за заделяне на 16 милиарда евро за космическата политика.

14. Комитетът на регионите подкрепя целта на космическата стратегия на ЕС и признава значението ѝ за регионите. В проекта за регламент тези цели се доразвиват, но в някои случаи не достатъчно или не е достатъчно ясно как да бъдат постигнати резултати. Европейските граждани, предприятия и научно-изследователски общности стават все по-активни в космическия сектор. В този контекст внедряването и насърчаването на използването на основани на космическото пространство данни и услуги са от жизненоважно значение, за да се гарантира, че ползите достигат обществото, поднационалните равнища на управление и предприятията. Предвид стратегическото ѝ въздействие върху космическата политика на Европа, компетентността за внедряване и насърчаване на използването на основани на космическото пространство данни и услуги би трябвало да се запази като важен въпрос в центъра на вниманието на Европейската комисия, която редовно докладва на Европейския парламент и на Съвета относно своите усилия в това отношение.

15. Използването на космически технологии в подкрепа на услугите на Земята става все по-важно. Повече частни субекти развиват дейност в областта на космическото пространство. Използването на космическото пространство се е превърнало в ежедневие по начин, който не сме могли да си представим в началото на космическата ера преди 60 години, като информацията и услугите, получени въз основа на космическите технологии, оказват влияние върху много сфери на живота. Космическите технологии са от първа необходимост за цифровата икономика, представляват жизненоважен елемент за подобряване на ефективността на публичните услуги и предоставят също така нови възможности за научни изследвания. ЕС е важен ползвател на космически технологии от десетилетия и е разработил изключително важни космически компоненти, като например „Галилео“ и „Коперник“. ЕС може да постигне нещо, което до голяма степен би било невъзможно за която и да било отделна държава членка: сътрудничеството е важно, ако Европа иска да има съществена роля в космическия сектор.

16. Трябва да се подчертае значението на по-тясното сътрудничество между науката и космическите програми в ЕС, както и ролята на регионите и местните власти при насърчаването на по-доброто интегриране на науката и космическите дейности в предприемачеството. Развитието на цифровите и космическите технологии следва да получи по-силна подкрепа от страна на ЕС, а бюджетите за научни изследвания и космически дейности — по-висока степен на координация, тъй като тези технологии са признати за основни двигатели на иновациите в много сфери със значение за устойчивото развитие (напр. цифровизация, изкуствен интелект, енергетика, околна среда, управление на риска от бедствия и изменение на климата). Достъпът до високотехнологични научни проекти с интензивно използване на знания е изключително важен за бъдещето на космическия сектор в ЕС. Успоредно с това, за да се засили капацитетът на европейската космическа промишленост, е важно европейският бизнес, университетите или научноизследователските институти да продължат да участват в програмите на ЕКА при разработването на авангардни технологии за космическите мисии и системи. Ползите за развитието на бизнеса би трябвало да са по-големи благодарение на използването на инструмента за МСП на ЕС за повишаване на предприемаческите и бизнес възможности по отношение на космическите продукти и услуги в бъдещите рамкови програми.

17. В настоящото предложение се обединяват съществуващите космически дейности и се създават нови, като например осведоменост за ситуацията в космическото пространство (SSA), която ще даде възможност за предприемане на мерки срещу рисковете в космическото пространство като космическите отпадъци, злополуките в орбита, метеорологичните явления в космическото пространство и т.н. Изготвен е и план за създаване на мрежа от правителствени спътникови комуникации (GOVSATCOM), която ще даде възможност за осъществяване на комуникации на места или в ситуации, когато няма нормални комуникации.

Промислена политика и обществени поръчки

18. Космическите технологии са скъпи и изискват задълбочени познания, което означава, че съществуват значителни препятствия за навлизането на предприятията. Едновременно с това все още има недостатъчно разбиране на значението на космическото пространство като базова технология. Предприятията от всякакъв размер във всички региони биха могли да използват космическото пространство по различни начини, но по-специално по-малките дружества, по-отдалечените региони или по-малките държави членки може да се нуждаят от допълнителна информация или подкрепа, за да разработят идеи как да използват потенциала на космическите технологии.

19. Включването на платформи за космическото пространство, партньорства за иновации и друга подкрепа за иновациите е положителна стъпка и в предложението изрично се споменава регионалното равнище. Липсват обаче разяснения как това да бъде постигнато.

20. Въпреки разпоредбите в предложението конкурентният характер на обществените поръчки на ЕС и уменията и ресурсите, които се изискват за участие в тях, могат да създадат условия, даващи предимство на по-големите корпорации. Този дисбаланс би могъл с времето да доведе до нарушения на пазара, което да създаде неблагоприятни условия за стартиращите предприятия, новите участници и малките и средните предприятия, както и за местните и регионалните власти, по отношение на достъпа им до икономическите възможности, които космическата програма може да разкрие.

21. Малките дружества може да бъдат по-гъвкави и откликващи, защото са по-близо до потребителите и по този начин предоставят важни звена от веригата за създаване на стойност и имат определена роля в космическото пространство. Предприятията във всички региони биха могли да използват космическото пространство по различни начини в различни мащаби. По-малките дружества, отдалечените региони и малките държави членки могат да допринасят в еднаква степен за обработването на огромното количество генерирани данни, като намират нови и иновативни начини за използването им. Регионалните органи следва да използват наличните финансови инструменти за повишаване на интереса към използването на космическите технологии за нуждите на пазара, например чрез подкрепа за технологични инкубатори за стартиращи предприятия в сферата на този тип технологии.

22. Сред принципите на обществените поръчки в проекта за регламент се споменават малките и средните предприятия, широкият географски обхват, използването на няколко доставчици и необходимостта от участието на всички държави членки и избягването на концентрациите. В текста на регламента предложенията относно подкрепата на конкурентоспособността не са конкретни.

23. Необходимо е да се повиши осведомеността относно възможното въздействие на пазара върху европейската промишленост и регионите. Процедурите на ЕС за възлагане на обществени поръчки имат различен акцент спрямо процедурите на ЕКА по отношение на географското разпределение или справедливата възвращаемост (*справедливата компенсация*). Трябва да се вземе предвид въздействието на промяната на системата за възлагане на обществени поръчки върху регионите, тъй като обществените поръчки на ЕКА са от голямо значение за много от тях.

24. В областта на космическото пространство липсват еднакви условия на конкуренция, тъй като други държави имат големи сектори на отбраната, които гарантират инвестиции и могат да спонсорират използването на технологиите за граждански цели, тъй като повечето дейности в космическото пространство са с двойна употреба. Европа трябва да осигури тясно сътрудничество и да гарантира, че са предприети всички възможни мерки за коригиране на липсата на равни условия и подпомагане на европейските предприятия.

25. Местните и регионалните власти следва да участват в свързани с космическото пространство клъстери в различни сектори, за които космическото пространство може да предостави важни данни (например енергетика, транспорт, мониторинг в областта на околната среда, селско стопанство и решения за интелигентните градове). Регионалните клъстери, в които участват повече от една държава членка, могат да са полезен инструмент на индустриалната политика за космическата политика, повишаващ конкурентоспособността на ЕС и подпомагащ регионалното развитие.

26. В регламента следва да се обясни по-добре как ЕС възнамерява да третира търговските доставчици, по специално в контекста на свързаните със сигурността данни. В него като цяло следва по-добре да се определят приоритетите и средствата за третиране на частните субекти и да се потвърдят възможностите за съвместни поръчки с частни субекти.

Повишаване на осведомеността и приобщаваща космическа политика

27. Използването на космическото пространство предлага много потенциални ползи за научноизследователската и развойната дейност и, ако е добре популяризирано, представено и включено на всички равнища на образование, то може да стимулира и вдъхнови новите поколения изследователи и предприемачи в Европа. Това е от съществено значение, ако Европа иска да запази челната си позиция в космическите дейности в една все по-глобализирана среда. Регионалните и местните власти следва да подкрепят образователните дейности (формални и неформални) за повишаване на осведомеността на младото поколение относно ползите от използването на космическите технологии в гражданската икономика и бита, включително по отношение на управлението на местната и регионалната сигурност.

28. ЕС има добри позиции за подпомагане на научноизследователската дейност, обмена на данни и други сходни дейности. В предложението не се обръща особено внимание на тази страна на космическата политика. Научноизследователската и развойната дейност биха могли да бъдат засъщепени по-конкретно и в по-голяма степен. Понастоящем, изглежда, че не се наблюдава в достатъчна степен на полезните взаимодействия между промишлеността и научните изследвания.

29. Следва да бъдат намерени полезни взаимодействия в областта на киберсигурността, тъй като тя е проблем за всички аспекти на космическите дейности (наземен сегмент, спътници, възходяща и низходяща посока на предаване и приемане и данни).

„Галилео“ и „Коперник“

30. „Галилео“ — глобалната спътникова навигационна система (ГНСС) на ЕС — предоставя безплатни данни за позициониране, което осигурява стратегическа автономност на Европа. Европейската геостационарна служба за навигационно покритие (EGNOS) осигурява регионална европейска система. Автономността на Европа е от съществено значение в днешната сложна и непредвидима геополитическа обстановка. Спътниковите данни придобиват все по-голямо значение. Технологиите на бъдещето, като например автономните автомобили, са само един от примерите. „Галилео“ предоставя възможност за разработване на нови услуги и продукти във всички държави членки, включително чрез малките и средните предприятия. Тези възможности и начините за възползване от тях трябва да бъдат представени по достъпен начин, за да се насърчи широкото им използване.

31. Използването на данни от „Коперник“ не е толкова широко разпространено, колкото би могло да бъде, дори и данните да се предоставят безплатно. Необходими са мерки за популяризиране на използването на данни сред по-широката общественост. В регламента се посочва веригата данни, която би подкрепила по-широкото използване. Поради много големия брой ползватели и огромния обем данни бързият и сигурен достъп е от съществено значение. Това е много важно за регионите, тъй като навсякъде предприятията, включително малките и средните, може да разработват нови услуги въз основа на наличните данни.

32. Положителен е фактът, че са предложени мерки за предоставяне на услуги за достъп до данни и информация (DIAS). От значение би било по-целенасоченото подпомагане от ЕС и национални източници за развитието на сектора за спътникови услуги и приложения надолу по веригата. В предложението се признава необходимостта от насърчаване и улесняване на използването на данните от наблюдението на Земята и технологиите във връзка с него от местните органи, малките и средните предприятия, учените, изследователите, специалните мрежи за разпространение на данни от „Коперник“ и националните и регионалните органи, но остава неясно как ще бъде постигнато това.

КНП

33. Предложението за система за космическо наблюдение и проследяване (КНП) е важно и полезно допълнение предвид все по-интензивното използване на космическото пространство.

34. В разпоредбите относно обхвата на КНП следва да се изясни широкото участие на заинтересованите страни във всички части на ЕС, включително използването на съществуващите решения, които могат да включват търговски решения, за да може бързо и ефикасно да се предоставят услуги на ползвателите на КНП.

Правителствени сателитни комуникации (GOVSATCOM)

35. GOVSATCOM ще обслужват пряко нуждите на държавите членки, които нямат капацитет да разработват свои собствени космически системи, с което се създава пряка добавена стойност за действията на ЕС.

36. Мрежата GOVSATCOM може да бъде особено удачна например за граничните региони. Правителствените спътникови комуникации първоначално се осъществяват чрез държавите членки, като вероятно впоследствие (след оценката през 2024 г.) ще бъдат осъществявани пряко за регионите, които може да са в състояние да допринесат за работата на агенцията.

Достъп до космическото пространство

37. Достъпът до космическото пространство е важен за дейности, свързани с глобалните навигационни спътникови системи (ГНСС), „Коперник“ и „Галилео“. Европа следва да има автономен и независим достъп до космическото пространство, за да се гарантира устойчивост. Започването на дейности по изстрелване е скъпо и сложно и е свързано със значителни препятствия за навлизането на участници, което означава, че следва да се разгледат начини за подпомагане на модерни, ефективни и гъвкави инфраструктурни съоръжения за изстрелване.

38. Тези средства например може да включват създаването на адаптирана политика за обществени поръчки за европейски институционални изстрелвания, както и съгласувана политика за жизнеспособността на критичната инфраструктура. В регламента следва ясно да бъдат посочени възможността за обединяване на изстрелвания, разработването на алтернативни технологии за изстрелване и подкрепата за наземната инфраструктура.

Организационни въпроси

39. Основното организационно предложение е да се засили ролята на Европейската агенция за ГНСС, така че вместо да бъде орган за изпълнението на конкретна програма („Галилео“), да се превърне в космическа агенция за ЕС, която ще се развива наред с ЕКА с висок риск от дублиране и изграждане на дублиращи се структури. Това трябва да се избегне. Преди да се прехвърлят задачи към Европейската агенция за ГНСС, трябва задължително да се извърши оценка дали ЕКА вече не изпълнява някоя от тези дейности. В допълнение към добавената стойност по отношение на дейностите на държавите членки, значението на политиките на ЕС следва да осигурява принос и по отношение на дейностите на ЕКА.

40. В голяма част от проекта за регламент става въпрос за уреждането на организационни въпроси на предложената агенция, взети основно от Регламента за Европейската агенция за ГНСС. Акцентът върху подобни въпроси поражда опасност от прекалено съсредоточаване върху изграждането на административни структури и в крайна сметка няма да са налице достатъчно човешки и финансови ресурси за същинските въпроси като по-амбициозна индустриална политика на ЕС за космическия сектор.

41. Понастоящем по-конкретно малките държави вече имат проблеми при намирането на човешки ресурси, които да вземат участие в голям брой различни дейности. Тези трудности биха могли да се увеличат и да доведат до по-големи различия между държавите членки по отношение на способността им да вземат активно участие. Внимателно следва да се обмисли най-доброто използване на ресурсите, тъй като вече съществуват рамки за сътрудничество между ЕКА и ЕС.

42. Трябва да продължи и да се разшири съществуващото ползотворно сътрудничество между различни свързани с космическото пространство европейски организации, включително например Европейската организация за разработване на метеорологични спътници (EUMETSAT) и Европейския център за средносрочна прогноза за времето (ECMWF). Би трябвало да се използва пълният потенциал на съществуващите знания и структури.

Бюджет

43. Приветстват се отпуснатите бюджетни средства. Космическата програма подкрепя много политики на ЕС, което означава, че разходите не са просто за конкретни дейности, а средство за осигуряване на съществен компонент от други политики на ЕС. В това отношение трябва да се подчертае, че финансовите ресурси, предвидени за внедряване и насърчаване на използването, следва да отразяват нарастващото участие на гражданите и дружествата. Поради това те не следва да бъдат по-малко, отколкото през текущия период, напр. за програма „Коперник“ не по-малко от 5 % от общия бюджет на „Коперник“. Бюджетът на EGNOS/Галилео не би трябвало да включва разходи за създаването на нови административни структури, а да се съсредоточи изключително върху насърчаването и развитието на пазара. Ако не бъдат подходящо финансирани, вече предприети дейности може да се окажат неуспешни или да изгубят значението си, което би застрашило направените инвестиции.

44. Комитетът изразява съжаление, че в програмата „Хоризонт“ не е включено специално финансиране за космическото пространство.

45. КР отбелязва, че въвеждането на космически технологии изисква големи първоначални инвестиции и препоръчва на публичните органи да проучат възможността за създаване на нови пазарно ориентирани привлекателни финансови инструменти за малките и средните предприятия, разработващи космически технологии.

Допълнителни въпроси

46. По възникналите напоследък спорни въпроси в областта на дейностите в космическото пространство, като например въпроса с използването на космическите ресурси (включително добива на суровини в космическото пространство), застъпени в законодателството на държави членки като Люксембург например, ЕС може да допринесе за постигането на по-широк международен консенсус за това, как подобно национално законодателство се отнася към международното право, намиращо израз в редица конвенции.

47. Що се отнася до присъединяването на ЕС към конвенциите във връзка с дейностите в космическото пространство, тази възможност се посочва в предложението, но следва да се преценява за всеки отделен случай.

Брюксел, 6 декември 2018 г.

Председател
на Европейския комитет на регионите

Karl-Heinz LAMBERTZ
